

žalibog dozdej morebiti že zgodilo, ker so se bilfe*) celo lansko zimo brez zadržka iz Klosterneuburga tudi v druge dežele prodajale. Kjer koli pa se je po tej poti že vgnjezdila ta nesrečna uš, treba bode tu ravno tako postopati, kakor se je postopalo v Klosterneuburgu, in kakor bo ukazala posebna postava, ki jo predloži ministerstvo za poljedelstvo sedanjemu državnemu zboru v razpravo.

Iz vsega tega bode našim vinorejcem jasno, da je potreba, da **nobeden ne zataji** tega, če je poslednja 3 leta iz Klosterneuburga, pa morebiti tudi iz Francoskega ali od drugod trt dobil in jih v svoj nograd zasadil. Zato naj nemudoma vsak tak vinorejec vestno to naznani predstojniku svoje podružnice.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 24. novembra 1874.

Opazke k odprtemu pismu

na gospoda Kreman-a v 46. listu.

V predzadnjih „Novicah“ št. 46 nahaja se odprto pismo gospodu Kremanu.

Ne zamerite mi, da Vas na nekatere ondi nahaja-joče se pogreške opomnim.**)

Vožnja zelatih glav na trg po 1 gold. od 1000 od 6556 glav ne znaša 10 gold. 35 kr., ampak 6 gold. 55 kr., tedaj se nahaja v računu preveč 3 gold. 80 krajc.

V omenjenem odprtem pismu so mnogi stroški pre-nizko cenjeni.

Kje se dobí, na priliko, 100 zelatih sadik za 5 krajc.? Tu pri nas spod 10 kr. nikoli niso. Kdo jih pa zastonj na dom prinese? ali ne zgubi posestnik ali pa njegova žena dosti časa, ki jih gré na kak kraj kupovat? Ako jih pa doma prideluje, ali nima s pripravljanjem grede, pokrivanjem taiste, mnogo mnogo stroškov, kajti neprenehljive pazljivosti je pri tistih potreba. In kedar dorastejo, s kakošno previdnostjo se izruvajo iz grede in nosijo na zelnik! — Ako bi se vsaka stopinja zapisovala in zamuda pri tem preračunila na denar, prepričan sem, da doma pridelane sadike više stanejo, kakor se po navadi na trgu prodajajo. Kmet pač svoje zamude nikjer ne poštevá, posebno pa pri malih rečeh ne, zato pa tudi ne ve nikoli prav, koliko da ga vsaka reč prav za prav stane.

Za oranje in pripravljanje zelnika se mi 3 gold. tudi premalo zdi. Zelniki se navadno globoko orjejo; treba je tedaj več vprege, kot za druge njive. Tu pri nas vprežejo po 2 do 3 pare volov v plug. Njivo je treba potem povleči, ilovnato zemljo pa še prej brazdo za brazdo z matikami razsekati, na zadnje pa še za brano z grabljami vso njivo poravnati in jo korenin in plevela očistiti. Vse to se pa nikakor na omenjenem prostoru s 3 gold. dovršiti ne more.

Ako se za kvadratni seženj 16 sadik vpotrebuje, zadostuje res za 456 sežnjev 7296 sadik; a pomisliti je, da se vsaka sadika ne prime, da se jih dokaj, najmanj 6% posuši; in te se morajo nadomestiti, da njiva

*) Gosp. R. Dolencá prosimo povedati nam: ali besedi „bilfa“ (Wurzelrebe) in „kolči“ niste samo lokalizma Vipavska? Vred.

**) Hvaležni smo Vam za te opazke, vendar moramo opomniti, da to, kar so v 46. listu povedali kmetje, ne more veljati za strogi račun kakega komisijskega uda; oni so hoteli po svojem prevdarku dokazati le to, da kmet skor nobenega dobička nima, če tudi je letina prav dobra, ker je potem cena pridelkov zeló nizka. Vred.

prazna ne ostane. Za omenjen prostor se jih v ta namen tedaj vpotrebuje najmanj še 438.

Za vožnjo zelatih glav raz njive domu v račun ni nič postavljenega, dasiravno se to zgodi, kajti iz njive naravnost na trg nihče zelatih glav ne vozi; in okoli 7000 glav se ne naloži in razloži ravno kmalo, tedaj zamudi voznik dokaj časa pri tem neogibljevem opravilu.

Če se pomisli, da kmetovalec na trg prišedši tje pripeljanih zelatih glav ne prodá koj, ampak da mora dostikrat cel dopoldan ondi pohajkovati in čakati, da se kedo njegovega pridelka usmili, se mi 1 gold. za prevožnjo 100) glav na trg dosti premalo zdi, ako se pri tem še pomisli, da je treba zelate glave nakladati, kar ne gre ravno prehitro.

Po mojih skušnjah bili bi sledeči stroški:

20 vóz gnoja po 10 centov, cent po 12 krajc.	24 gold. — kr.
vožnja s parom volov dva dni po 3 gold. 50 kr.	7 „ — „
pomagač pri nakladanju in razkladanju gnoja 2 dni po 60 kr.	1 „ 20 „
2 delavca za gnoj raztrositi	1 „ 20 „
oranje z dvema paroma po 3 gold. 50 krajc. od para, zraven pa še delavec za pomagača pri plugi na dan 70 kr.	3 „ 10 „
(celo oralo se po navadi orje 1½ dneva) za razsekati grude in njivo poravnati 2 delavca po 60 kr.	1 „ 20 „
7734 sadik po 10 kr. od 100	7 „ 73 „
1 delavec pri kupovanju sadik in prinašanji na dom	— „ 60 „
za nasajanje 7734 sadik 3 delavci po 60 krajc.	1 „ 80 „
en delavec za prenašanje sadik delavcem na njivo	— „ 60 „
za okopavanje, polivanje, osipanje in obiranje gosenic 6 delalcev po 60 krajc.	3 „ 60 „
za rezanje glav, spravljanje iz zelnika na voz in razkladanje 2 delavca po 60 krajc.	1 „ 20 „
vožnja zelatih glav na dom	2 „ — „
vožnja od doma na trg na prodaj z nakladanjem in razkladanjem vred (1000 glav po 1 gold. 50 kr.) od 6556 glav	9 „ 83 „
skupaj	65 gold. 6 kr.

Če dohodki po 1 kr.

prodanih glav znašajo 68 gld. 66 kr.

stroški gori naštetí pa 65 „ 6 „

znaša tedaj od ome-

njenega zelnika čisti

dohodek . . . . . 3 gld. 60 kr.

na celo oralo prišlo bi po takem . . . 12 gold. 80 kr.

Tudi eden iz kmetov.

Politične stvari.

Politika na kmetih.

Tone. No, Jur, kako ti je pri srcu, odkar se nisva videla?

Jur. Pri srcu je že dobro, vsaj zdaj, kar je sneg zapadel; bom vendar stare žulje enkrat zgubil in zopet pošteno kožo dobil, do zdaj je bila vsa raztrgana.

T. Kaj nimaš zdaj nič dela — nič ne nakladaš v gozdu?

J. Za silo sem si že preskrbel drv; ali kaj, ko moram vendar še gledati, da kako poleno prodam, da imamo vsaj za sol.

T. Tudi pri moji hiši je že manj dela. Da pa ne držim križem rok, sem začel naše časopise prebirati, in tu sem zvedel, da nam bodo kmalo pomagali drugi gospodje „nakladati“.

J. O, da bi nam le kmalo kaj dobrega naložili, saj zdaj je že taka, da nimamo nič; človek bi kar s kože skočil — pa se bojim, da bi nazaj ne mogel.

T. Ti me ne razumeš! — Naložiti nam mislijo le še večje davke.

J. Kaj vruga! Saj še teh ne morem plačati.

T. Bral sem v naših cenjenih „Novicah“, da je nek „velik“ gospod in doktor (Herbst se mu pravi) zahteval, da naj se c. kr. vlada potruži za zemljišno-odvezni zaklad na Kranjskem ne le 20% od direktnih, ampak tudi 20% priklade od indirektnih davkov pobirati, ko je vendar naš deželni zbor sklenil, od indirektnih davkov le po 10% priklade pobirati; cesar sicer tega še niso potrdili — pa prav za prav cesarska vlada tudi po nekkih §§. pravice nima tega storiti.

J. Ja — za božjo voljo — kaj hočejo nas res popolnoma sleči? saj smo že tako na pol nagih. Čudne reči mi pripoveduješ, Tone! Kaj pa si še kaj družega bral? Povej mi, povej!

T. Naj bo! Bral sem tudi v nekem slovenskem časopisu, da naj bi se za male hudodelnike (?) — šolarje kaznovalnice napravile; dalje pa v našem vrlem „Slovenu“, da so se bili uni dan v Ljubljani nekateri šolski učitelji zbrali in marsikaj sklenili; med tem tudi to, naj se stariši šolarjev ostro kaznujejo, ako ne bodo svojih otrok prav pridno v šolo pošiljali.

J. To bi bilo menda prav, kaj ne? Naj bi se otroci vsaj kaj naučili, ker tako nič ne znajo, ali pa prav malo.

T. No, Jur, zdaj si vendar eno pametno povedal; otroci se res malo naučijo. Primaruha, moj fantek že 2 leti v šolo hodi, pa ne zna ne brati (k večjemu malo v branji peti) — ne pisati; jaz sem toliko — in še boljše v enem letu znal; in paglavec sam na sebi ni praznih možgan.

J. Morda se pa noče učiti?

T. Uči se že, ali on pravi, da imajo v šoli toliko reči, da bi se mu skoraj glava zmešala! Preveč učiti se imajo. — Se ve, da otroška pamet ne more vsega zapopasti in v glavi obdržati; toraj še potrebnih reči naučiti se ne. Zastopiš to, Jur?

J. Kaj bi ne. — Saj sam po sebi vem, kako je težko 10 pa še več reči na enkrat v glavi obdržati; na vsakih davkarskih bukvicah imam poseben „cahen“ ali kak vogel drugače privihan, pa še ne vem, katere so te ali une. Čemu tedaj pri otrocih toliko reči?

T. Pa, vedi še to le: Dobijo se še taki učitelji — pa v današnjih časih — ki sami dosti ne znajo. — Nek učitelj iz „rajha“ (kjer ljudje zelo zelo na šolo držé) vpraša pri preskušnji otroka: „Was ist die Hauptstadt von Wien?“ Revše ne vé odgovoriti. „Das weisst du nicht?“ „Oesterreich“, odgovori učitelj. (Po naše: „Katero je glavno mesto Dunaja?“ je vprašal učitelj otroka pri preskušnji. Revše, ne vé odgovoriti. Zatoraj ga učitelj še pokrega in pravi: „Tega ne veš?“ „Avstrija“, odgovori učitelj sam.) To je pač lepa! Jur! tega gosp. učitelj ni zgovoril v šali, to ti lahko spričajo možje, ki so zraven bili.

J. Oho, kaj tako so učeni ti novi možje in šolski prijatelji?! Tako neumne bi še jaz ne zinil!

Pa ti zahtevajo še vedno več plačo, kakor mi je ravno prej naš oče župan pravil?

T. Pa ne le ti — glej, še naši (vsaj jaz tako mislim, da so naši) so na Dolenskem v Št. Jerneji zahtevali (13 jih je bilo), da naj se učiteljska plača povikša najmanj za 200 gold.

J. Kaj pa te pijavke (Bog mi grehe odpusti), kaj še nimajo zadosti po 400, 500 in še več?!

T. Glej, dragi prijatelj, ali ti možje znajo denar tudi obračati, odkar so tako študirani; kaj misliš, da človek zastonj toliko študira?

J. Menda ne poznajo naših rev ali pa nimajo z nami nobenega usmiljenja; ko bi jaz vsako leto 400 ali 500 gold. dohodkov imel, gospod bi bil in bi lože živel, kakor zdaj. — Do zdaj sem komaj toliko imel, da sem si vsaj prešička kupil, zredel in prodal; imel sem vsaj za davke in usnje; vedi pa, da ga domá že „pet laških let“ nisem zabodel — tako daleč človek pride — in ne misli, da bi svinjskega cviljenja ne mogel prenašati, tako občutljivega srca pa le nisem. Glej, le za druge moram rediti! Če bo treba še vse to plačevati, kar si mi danes povedal; potem še toliko ne bom imel, da bi ga kupil — nikar še za druge zredil. — Tone, še eno. Če pa tako daleč pridemo, da kmet ne bo nič imel, zdi se mi, da tudi cesar kmalu na kant pride! Sej vsaj stari pregovor pravi: „Kjer nič ni, tam je tudi cesar pravico zgubil.“ Z žalostnim srcem moram reči: Pri meni jo bo kmalu.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

12. seja 16. oktobra. (Konec.) Konečno nam je poročati še o peticijah občine Jeseniške, Begunjske, Brezniške in Leške gledé odpisa davkov in uravnanja zemljiškega davka, ter o peticijah občine Blejske in Gorjanske v istih zadevah in pa še tudi gledé uredenja servitutnih pravic.

Te peticije so zarad tega posebnega pomena, ker so povod dale, da je dr. Bleiweis gledé uravnave zemljiškega davka na Kranjskem predlog stavil, ki je neprecenljivo velike važnosti za našo deželo. Zavalj tega pa bodemo o bistvenih točkah te obravnave poročali nekoliko obširnejše.

Poročevalec o navedenih peticijah je bil poslanec Murnik, ki je opravičeno zahtevanje občin na tanko razjasnoval in potem v imenu gospodarskega odseka nasvetoval sledeče predloge, ki so pri glasovanju tudi obveljali, namreč: Peticije se izročé c. k. deželni vladi s priporočilom v rešitev, naj dela na to, da bode c. k. finančno vodstvo v Ljubljani pri odpisu davkov tudi razmere v teh občinah preiskovalo na tanko in na podlagi teh pozvedeb tudi tem občinam enakomerno družim okrajem odpisavalo davke, — in da se pri uravnavi zemljiškega davka ozir jemlje na dotične pritožbe zoper novo cenitev; ob enem je deželni zbor ponovil sklepe storjene v 10. seji 6. decembra 1872 o izvrševanju postave od 24. maja l. 1869 gledé uravnave zemljiškega davka. — Prošnji občine Blejske in Gorjanske je pa deželni zbor priporočal vladi še posebno v tem obziru, da se brž ko mogoče konečno rešijo zemljiško odvezne obravnave in konečno uravnajo servitutne pravice.

Potem se je zglasil dr. Bleiweis ter povdarjal, da bode nekoliko o izvršitvi postave od 24. maja leta 1869 gledé uravnave zemljiškega davka spregovoril, potem pa predlog stavil, ki naj bode dodatek onim, ki jih je gospodarski odsek nasvetoval. Stvar je tako važna, pravi govornik, da, čeravno je mnogokrat pri družih rečéh že rečeno bilo: „to je najbolj važno“,